Täydennykset, lakivaliokunnan kuuleminen 19.4.2022

Asiakirjaviite: julkisen talouden suunnitelma vuosille 2023—2026 (VNS 2/2022 vp)

*Ukrainasta pakeneva väestö*

Venäjän Ukrainaan kohdistavan hyökkäyksen vuoksi Ukrainasta pakenee paljon väestöä. Ukrainasta siirtymään joutuneilla on mahdollisuus hakea tilapäistä suojelua (tilapäiväisen suojelun direktiivi). Tilapäisen suojelun direktiivi tarkoitus on tarjota nopeasti, turvapaikkamenettelyä kevyemmässä prosessissa, suojelua tarkasti rajatulle joukolle ihmisiä, jotka joutuvat yllättäen ja tilapäisesti pakenemaan kotialueeltaan esimerkiksi sodan, väkivallan tai ihmisoikeusloukkausten takia. Tilapäistä suojelua myönnetään mm. ukrainalaisten kansalaisille ja perheenjäsenille, Ukrainassa kansainvälistä suojelua saaneet henkilöt ja heidän perheenjäsenensä sekä muut Ukrainassa pysyvästi asuneet, jotka eivät voi palata kotimaahansa. Suomessa tilapäisen suojelun alaa koskee mm. myös muut Suomessa jo oleskelevat tai Suomeen saapuneet Ukrainan kansalaiset ja heidän perheenjäsenensä ja Ukrainassa laillisesti oleskelleet EU:n ulkopuolisten maiden kansalaiset, jotka eivät voi palata kotimaahansa. (SM011:00/2022, 17.3.2022).

Jos tilapäisen suojelun hakija saa kielteisen päätöksen, hänellä on oikeus valittaa päätöksestä hallinto-oikeuteen. Heillä on mahdollisuus saada tähän julkisin varoin kustannettua oikeusapua. Samoin, jos henkilö hakee sekä tilapäistä suojelua että turvapaikkaa, hänellä on oikeus hakea ja saada turvapaikka-asiaan oikeusapua samalla tavalla kuin muutkin kansainvälistä suojelua hakevat. Myös perheenyhdistämisen asioissa voidaan tarvita oikeusapua tai niitä voidaan käsitellä tuomioistuimissa. Oikeusministeriön hallinnonalan osalta mahdolliset maahanmuuton lisämenot on käsitelty osana julkisen talouden suunnitelmaa vuosille 2023-2026. Määrärahatarkastelun pohjana ovat olleet maahanmuuton olettamat, jotka kattavat maahanmuuton kokonaistarvearviot. Maahanmuuton olettamissa ei siis ole eritelty maahanmuuton jakautumista tarkemmin esimerkiksi kansalaisuuksien mukaan ja näin ollen sieltä ei ole mahdollista erottaa pelkästään Ukrainasta pakenevan väestön osuutta laskelmissa. Viimeisimmät maahanmuuton arviot on tehty Venäjän Ukrainaan kohdistuvan hyökkäyksen alkamisen jälkeen ja näin ollen viimeisimmässä arviossa esitettyjen muutosten voidaan arvioida kytkeytyvän pitkälti sodan aiheuttamaan tilanteeseen. Julkisen talouden suunnitelmassa 2023-2026 maahanmuuton määrärahatarpeet perustuu arvioon, jonka mukaan v. 2022 jätettäisiin 60 000 tilapäisen suojelun hakemusta ja 6 000 turvapaikkahakemusta. Vuosina 2023−2026 turvapaikkahakemusten lukumääräksi arvioidaan 5 000−5 500 vuodessa. Sotatilanne ja mahdollinen hybridivaikuttaminen vaikuttavat maahanmuuton menoihin, joihin liittyy paljon epävarmuutta ja hybridivaikuttaminen turvapaikanhakijoita välineellistämällä on uhka, johon tulee valmistautua. Maahanmuuttoa on tarkasteltava kokonaisuutena, johon liittyy edellä kuvatut Ukrainan sodan vaikutukset sekä yleinen maahanmuuton kehitys, jolloin maahanmuuton määräaikaisia määrärahalisäyksiä tarkastellaan yhtenä kokonaisuutena kehyspoikkeuksen piirissä.

*Kehyspoikkeukset*

Turvapaikka-asioihin tehtävät lisäykset korkeimmalle hallinto-oikeudelle, hallinto-oikeuksille ja oikeusapuun (julkinen ja yksityinen) ovat määräaikaisia vuosille 2023-2026. Hallinto-oikeuksiin kohdistettu 3 milj. euron (hallinto-oikeuksien ympäristö-, maankäyttö- ja rakennusasioiden käsittelyaikojen lyhentäminen) lisäyksen luonne on pysyvän kaltainen, joskin se on päätetty osana määräaikaista luvituksen kokonaisuutta kehyspoikkeuksen piirissä. Lopullisesti vuoteen 2027 ja sitä myöhempiin vuosiin kohdistuvat vaikutukset päätetään JTS 2024-2027 valmistelussa.

Lisätiedot:
VM neuvotteleva virkamies Niina Huotari p. 0295 530142 (etunimi.sukunimi@gov.fi)
OM ohjausyksikön päällikkö, johtava asiantuntija Niina Puolusmäki p. 02951 50119 (etunimi.sukunimi@gov.fi)